

**Նյութը պետրաստեց՝
ԼԻԼԻԹ ԿԱՌԼԵՆԻ ԵՓՐԵՄՅԱՆԸ**

**Երաժշտագետ, արվեստագիտության թեկնածու,
Երևանի Կոմիտասի անվ.
կոնսերվատորիայի դոցենտ
E-mail. mikaelterlemez@gmail.com**

«Երաժշտական Հայաստան» ամսագրի Խմբագրական խորհրդի անդամ՝ Կարինե Ազատի Զաղացպանյանի երաշխավորությամբ, ընդունվել է տպագրության՝ դեկտեմբերի 11-ին ներկայացրել է հեղինակը՝ սեպտեմբերի 3-ին

ԿՅԱՆՔԻ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐԸ...

ՆՎԻՐՈՒՄ ԻԳՈՐ ՅԱՎՐՅԱՆԻ 75-ԱՄՅԱԿԻՆ

Հանրահայտ դաշնակահար, ՀՀ Արվեստի վաստակավոր գործիչ, ԵՊԿ պրոֆեսոր Իգոր Մարտինի Յավրյանը 2018 թվականի հոկտեմբերի 14-ին կդառնար 75 տարեկան: Եվ ճշմարիտ է, որ մահը յուրօրինակ վերածնունդ է հավերժության ճանապարհին. դա ամբողջությամբ դրսևորվեց այն օրերին, երբ դաշնակահարի հարազատները, բազմաթիվ ընկերներն ու աշակերտները հավաքվեցին «կլոր սեղանի» շուրջ՝ կիսելու իրենց կյանքի այն բախտորոշ ու հրաշալի պահերը, երբ ամեն մեկի ճակատագրի ուղին խաչվեց Իգոր Յավրյան մեծ անհատակունության հետ:

Կան մարդիկ, որոնք իրենց գոյությամբ միջավայր են ստեղծում, նրանք անտեսանելի նշանոց են սահմանում մարդկային տեսակի անկրկնելի ու (լինենք անկեղծ) անհասանելի անձնական որակներով: Սովորականի պես բոլորի հետ քայլում են փողոցով, բայց կարծես բնության օրենքով մի տեսակ առանձնանում են ամենքից: Բնավ ոչ իրենց կամքով, քանզի շատ մարդասեր են, շփման մեջ անմիջական ու հասարակ: Բայց ընտրյալներ են՝ լուսավոր, լույս առկայծող փարոսներ...

Նրանց մեղմ ժպիտը նույնիսկ առաջացած տարիքում գերում է մանկական պարզությամբ, հպանցիկ խոսքն անգամ խորությամբ է զարմացնում, նրբազգաց էությունն անհամբերի երանգներով է դրսևորվում, իսկ էլեգանտ արտաքինն ասես մազնիսական ուժով դեպի իրեն է ձգում հայացքները:

Այդպիսին էր Իգոր Յավրյանը: Վերջերս նայում էի «Դաշնամուրային տրիոյի» կազմում 1991 թվականի նրա ելույթի տեսագրությունը. հնչում էր արարչական հարմոնիայի աստված Մոցարտի երաժշտությունը: Եվ երբ խոշոր պլանով երևաց դաշնակահարի դեմքը, կայծակի պես մի խենթություն անցավ գլխովս՝ այսր նա Մոցարտին է նման... Բնչ կա որ, ցնորված մտքերն էլ երբեմն ճշմարտության լեզվով են բարբառում:

Փորձելով ուրվագծել Իգոր Յավրյան անհատականության և արվեստագետի դիմանակարը, նրա դասավանդման մեթոդաբանությունը՝ ընտրեցինք ոչ սովորական մի ճանապարհ. դիմելով բազմաթիվ փորձագետների՝ նրա դպրոցն անցած ուսանողներին, ինչպես նաև գործընկերներին և ընտանիքի անդամներին, հատուկ «Երաժշտական Հայաստան» ամսագրի համար պատրաստեցի հարցազրույցների շարք, որտեղ մասնագիտական խնդիրներ են առաջադրվում: Հարցազրույցները գերազանցապես ներկայացված են առաջին դեմքով, ինչը թույլ է տալիս առավել ամբողջական ներկայացնել ռեսպոնդենտի (զրուցակցի) տեսակետը:

Հողվածում առաջին անգամ ներկայացված են Ի. Յավրյանի ուսանողների անձնական տվյալները, որոնց շնորհիվ տրվում է նրա դաշնամուրային դպրոցը ներկայացնող մասնագետների գործունեության համապարփակ նկարագիր:

ԼԻԼԻԹ ԵՓՐԵՄՅԱՆ

Իգոր Մարտինի Յավրյանը ծնվել է 1943 թվականին Թբիլիսիում: 1957-ին ավարտել է Թբիլիսիի 1-ին երաժշտական դպրոցը, 1961-ին՝ Թբիլիսիի 2-րդ՝ Ձ. Փավլիաշվիլու անվան երաժշտական ուսումնարանի դաշնամուրային բաժինը: 1961-1967 թթ. սովորել է Մոսկվայի Պ. Ի. Չայկովսկու անվան պետական կոնսերվատորիայում, պրոֆեսոր Լև Վլասենկոյի մասնագիտական դասարանի առաջին ուսանողն է: 1980-1984 թթ. եղել է Երևանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայի ասպիրանտ (դեկավար՝ պրոֆեսոր Յուրի Սուրենի Յայրապետյան):

1969-1972 թթ. դասավանդել է Սուխում քաղաքի երաժշտական ուսումնարանում, հանդիսացել Աբխազիայի պետական ֆիլհարմոնիայի մենակատար և կոնցերտմայստեր: 1972-ից մինչև կյանքի վերջն աշխատել է Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական կոնսերվատորիայում, 1996-ից՝ պրոֆեսոր: 2002-2003 թթ. եղել

ԵՊԿ ԵՐԱԽԱՏԱՎՈՐ ԱՐՈՖԵՍՈՐՆԵՐԸ

Է մասնագիտական դաշնամուրի ամբիոնի վարիչ, 2003-2012 թթ.՝ դաշնամուրային ֆակուլտետի ղեկան, 2012-ից մինչև կյանքի վերջը կրկին վերընտրվել է մասնագիտական դաշնամուրի ամբիոնի վարիչ:

Որպես մենակատար հանդես է եկել Թբիլիսիի, Երևանի, Յալթայի, Վորոշիլովգրադի, Սուխումի, Կազանի սիմֆոնիկ նվագախմբերի հետ: Համատեղ ելույթներ է ունեցել նշանավոր երաժիշտներ Ստիվեն Իսերլիսի, Յուրի Բալյանի, Աբգար Մուրադյանի, Արաքս Դավթյանի, Սվետլանա Նավասարդյանի, Հրաչյա Հարությունյանի, Մեդեա Աբրահամյանի, Բարսեղ Թումանյանի և այլոց հետ:

Դաշնամուրային տրիոյի կազմում (Ջոն Գևորգյանի և Արա Բոգդանյանի, հետագայում՝ Լևոն Մամիկոնյանի հետ) հանդես է եկել Իսպանիայում, Ավստրիայում, Ռուսաստանում, Գերմանիայում: Մենահամերգներով, առանձին կատարումներով և անսամբլների կազմում ելույթներով ներկայացել է Հայաստանի հեռուստատեսությամբ, ինչպես նաև տարբեր համերգային դահլիճներում: Հայ կոմպոզիտորների ավելի քան չորս տասնյակ ստեղծագործությունների կատարող է, այդ թվում՝ առաջին կատարող: «Մեկոդիա» ֆիրման թողարկել է նրա ծայրահասակառակը, ունի Հայկական Ռադիոյի ֆոնդային ձայնագրություններ: Երկար ժամանակ խորհրդային իշխանության կողմից չընդունվող կոմպոզիտոր Ալեմդար Կարամանովի դաշնամուրային ստեղծագործությունների առաջին կատարողն է:

Իգոր Յավրյանը վերջին տասնամյակներում իրեն ամբողջությամբ նվիրեց դասավանդմանը, ստեղծեց իր «դաշնամուրային դպրոցը», ունեցել է մոտ 150 ուսանող՝ 85 կամերային անսամբլի, 60-ից ավելի՝ մասնագիտական դաշնամուրի դասարանում: Նրանցից շատերը հանրապետական և միջազգային մրցույթների դափնեկիրներ և դիպլոմանտներ են, նշենք Սարիաննա Շիրինյանի, Աննա Սարկիսովայի, Հրանտ Բագրազյանի, Մարիա Մաթևոսյանի, Կարինե Գիլանյանի, Նարեկ Ղազարյանի, Արմինե Ահարոնյանի, Տիգրան Բերկեյանի անունները:

Ունի մի շարք գիտամեթոդական աշխատանքներ, այդ թվում՝ «Фортепианные сонаты Бетховена в редакции Шнабеля (сравнительный анализ) и их место в свете современных проблем исполнительства»: Կատարել է Արմեն Սմբատյանի դաշնամուրային «Վարիացիաների» և «Չակոնա և Ֆուգա» դաշնամուրային Տրիոյի խմբագրությունը, ինչպես նաև փոխադրել է 2 դաշնամուրի համար հատվածներ Ղազարոս Սարյանի «Պաննոյից»:

2014-ին Ի. Յավրյանին շնորհվել է ՀՀ Արվեստի վաստակավոր գործչի կոչում:

Ա Շ Ա Կ Ե Ր Տ Ն Ե Ր

ԼՅՈՒԴՄԻԼԱ ԱՂԱՎԵԼՅԱՆ*

Ես ինքս շատ եմ հետաքրքրված դասավանդման մեթոդաբանության հարցերով, սովորել եմ փայլուն մասնագետների՝ Վիլլի Մարգարյանի, Էդուարդ Մամանի դասարաններում, և կարող եմ ասել, որ Իգոր Մարտինովիչը շատ անսովոր կերպով էր աշխատում: Նշեմ նրա մոտեցումներից մեկը. նույն ստեղծագործությունը նա սովորություն ուներ հանձնարարելու մի քանի ուսանողի՝ 2-5 տարվա տարբերությամբ, այսինքն՝ մեկ ուսանողի կոնսերվատորիական կենսագրության ընթացքում նույն գործը պիտի անցնեին մի քանի «յավրյանականներ»: Ավագները, ովքեր որպես ասիստենտ, պարապում էին կրտսեր կոլեգաների հետ (նա բոլորիս «կոլեգա» էր անվանում), իրենց մեկնաբանման օրինակով փոխանցում էին դասախոսի մոտեցումները մտահղացման, դրամատուրգիական զարգացման, ապիկատուրայի, պեդալի, դինամիկ նշանների և այլ հարցերի շուրջ: Բայց երբ այդ ամենը ներկայաց-

վում էր Յավրյանին, ով անձամբ էր ղեկավարել նախորդ կատարումը, ամեն ինչ հիմնատակ փոխվում էր՝ ստեղծագործության բջջային մակարդակից մինչև ամբողջական տեսլականը: Հերքվում էր գոնե այն պատճառով, որ մեխանիկորեն ընդօրինակված էր, ոչ թե նորովի իրապես ապրված կոնկրետ կատարողի կողմից:

Նա անընդմեջ որոնումների մեջ էր՝ փորձում էր գտնել իդեալական տարբերակը, և իր հետ այդ փնտրությունների ճանապարհն անցնում էին նաև ուսանողները: Երբեմն ամբողջ դասի ընթացքում աշխատում էինք ընդամենը մեկ հնչյունի կամ համահնչյունի վրա՝ տուշեի, տեմբրի, բնույթի, կերպարի տեսակետից: Լարված մտածում էր, ջղայնանում, երբեմն նույնիսկ բղավում, որ չի ստացվում, այն չէ, նորից փորձիր, նորից... Կենդանի ստեղծագործական պրոցես էր, բայց ոչ երբեք ինքնանպատակ, իսկական խորը երաժշտի ապրումներ էին դրանք: Ու ինչպիսի հրճվանք էինք ապրում, երբ վերջապես հնչում էր. «Ապրենս, ահա սա՛ էի ուզում, մտքումդ ֆիքսիր այս տարբերակը»: Երջանիկ էինք ուղղակի: Մենք հատորներ էինք ուսումնասիրում տրվյալ կոմպոզիտորի հայրենիքի, պատմական ժամանակաշրջանի, կենսագրության, ոճի, ստեղծագործության պատմության, թեմայի և այլնի վերաբերյալ: «Ինչպե՞ս թե, դա չե՞ս կարդացել, հենց այսօր կմտնես ինձ մոտ՝ կվերցնես գիրքը»: Ամոթից գետինն էինք մտնում, աշխատում էինք ոչինչ բաց չթողնել: Հարուստ գրադարան ուներ, չէր խնայում՝ արժեքավոր գրքերն ու այլոսները տրամադրում էր մեզ:

Ահավոր վախենում էինք դասին վատ ներկայանալ, թերանալ ինչ-որ բանում: Խիստ էր, բայց ոչ ավտորի-

* Ծնվել է 1968 թվականին Երևանում: Երաժշտական կրթությունն ստացել է Պ. Չայկովսկու անվ. երաժշտական դպրոցում (դաս.՝ Շվա Հակոբյան, Վիլլի Մարգարյան): 1986-ին ընդունվել է ԵՊԿ՝ Էդուարդ Մամանի մասնագիտական դասարան, որի արտասահման մեկնելուց հետո 2-րդ կուրսից շարունակել է Իգոր Յավրյանի մոտ և ավարտել նաև ասպիրանտուրան: Մինչ օրս դասավանդում է ԵՊԿ-ում (եղել է Յավրյանի ասիստենտը) և Պ. Չայկովսկու անվ. ՄՄԵԴ-ում:

տար, ուղղակի չէր հանդուրժում «ֆալշը» կյանքում և արվեստում: Չափազանց նրբանկատ էր ամեն հարցում, կյանքի բարդ իրավիճակներում մեր ամենամտերիմ ու հոգատար խորհրդատուն էր:

Եզակի գործեր էինք կատարում, որ այն տարիներին՝ 80-90-ականներին, Հայաստանում դեռ ոչ ոք չէր հնչեցրել, ձայնագրություններն էլ կամ ընդհանրապես չկային, կամ եզակի էին: Բախի «Ֆուգայի արվեստի» դաշնամուրային տարբերակը (Գրիգորի Սոկոլովի մեկնաբանությունը շատ էր հավանում), Ի. Ստրավինսկու «Capriccio»-ն, Հինդեմիտի «Ludus Tonalis»-ը, որ հայ կատարողներից միայն Սվետլանա Նավասարդյանն էր ձայնագրել... Հիշում եմ, Գագիկ Հովունցի «Մոնոգրամները» ձեռագիր վիճակում էին, դեռ տպագրված չէին, բաժանեց բոլորիս, ու 10 պիեսից բաղկացած ցիկլըն առաջին անգամ մենք կատարեցինք: Լևոն Չաուշյանի, Արմեն Սմբատյանի, իր ընկերոջ՝ Ալեմդար Կարամանովի գործերն էինք նվագում, Ղազարոս Սարյանի «Հայաստան» սիմֆոնիկ պաննոն Իգոր Յավրյանը փոխադրեց 2 դաշնամուրի համար, այն նույնպես հնչել է նրա ուսանողների կատարմամբ:

Հարցնում էր, թե աշակերտն ինչ կուզենա նվագել, և եթե վերջինս պատասխաներ, որ սպասում է դասախոսի հանձնարարականին, շատ էր վրդովվում. ուրեմն դու երազանք չունես, նոր գաղափար չունես, թաքուն փայփայած ցանկությունն չունես կատարելու այս կամ այն գործը: Երաժշտությանը սիրահարված այդ մարդու համար դա աներևակայելի մի բան էր: Իմ դասը տևում էր 3-4 ժամ անընդմեջ, չէինք զգում, թե ինչպես թռավ ժամանակը: Բայց երբ հավաքում էի նոտաներս ու պատրաստվում դուրս գալ, ասում էր. «Ես ո՞ւր, նստիր, մյուսներին կլսես, քո կարծիքը շատ եմ կարևորում, կոլեգա»: Մասնագիտական դասարանի ուսանողները և նույնիսկ շրջանավարտները «հյուր էին գալիս» դասը լսելու, ընդհանուր քննարկմանը կարծիք հայտնելու, իրար խրախուսելու, ոգևորելու, նաև քննադատելու, այսինքն՝ իրական ստեղծագործական մթնոլորտ ստեղծելու՝ մեր մեծ Ուսուցչի առաջնորդությամբ:

ԿԱՐԻՆԵ ԳԻԼՆՆՅԱՆ*

«Հաջողությունը բոլորին անսպասելի է այցելում, բայց միշտ պետք է պատրաստ լինել ընդունելու նրան», – ասում էր Իգոր Յավրյանը: Եվ այդպես էլ եղավ: Իմաստուն, անչափ նրբազգաց իմ Վարպետ: Իրապես երջանիկ են նրա աշակերտները, որոնք բախտ ունեցան լսելու Յավրյանի անմոռանալի դասարանային կատարումները: Մինչև նույն ժամանակ, երիտասարդներին նա երբեք չպարտադրեց սեփական մեկնաբանումները, այլ ձգտեց առավելագույնս բացահայտել յուրաքանչյուրի հնարավորությունները՝ նվիրաբերելով նրանց գույների և տեխնիկական հնարքների անսպաս մի զինանոց՝ ներկնապանակ:

* Ծնվել է 1981-ին Երևանում: 1998թ. Պ. Չայկովսկու ՄՄԵԴ ավարտելուց հետո ընդունվել է Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական կոնսերվատորիա՝ պրոֆ. Ի. Մ. Յավրյանի մասնագիտական դասարան՝ նրա մոտ ավարտելով նաև ասպիրանտուրան: 2005-ին ընունվել է Լյուբեկի Կոնսերվատո-

Մեզ՝ ուսանողներիս, միշտ դիմում էր «կոլեգա»... մի կողմից՝ դա անչափ հաճելի էր, մյուս կողմից՝ կաշկանդում էր պատասխանատվությամբ, քանի որ մեզանից և ոչ մեկը երբևիցե չէր խիզախի Իգոր Մարտինովիչի հետ հավասար հարթության վրա իրեն պատկերացնել անգամ: Նա սարսափելի վրդովվում էր անմիտ, մեխանիկական նվագից՝ նմանեցնելով այն տպագրական մեքենայի կտկտոցի:

«...Հիմա գնա՛, ու առանց սեփական մեկնաբանության չվերադառնա՛ս», – ասաց ինձ, երբ ես 17 տարեկան էի՝ երկրորդ կուրսի ուսանողուհի: Այդ պահին առաջին անգամ գիտակցեցի, որ գեղանկարչության մասին իմ երազանքները կարող եմ վերջապես կյանքի կոչել դաշնամուրի հնչյունների միջոցով: Հենց այդ պահից ազատվեցի մասնագիտության ճիշտ ընտրության մասին իմ տանջալի կասկածներից, և ինձ համար բացվեց չափազանց բեղմնավոր աշխատանքի ու վերելքի շրջան:

Այսօր էլ, մոտենալով գործիքին, լինի դա համերգ, դասաժամ կամ ուղղակի պարապմունք, ամեն անգամ ներքուստ հարց եմ տալիս, թե ինչ կասեր Իգոր Մարտինովիչը, և ինքս ինձ հույս եմ տալիս, որ գտել եմ հենց այն լուծումը, որն ինքը կհուշեր: Չնայած իր մտահոգումներն անկանխատեսելի էին, դրանք հաճախ անակրկնալի էին բերում սուր մտքի անսպասելի փայլատակումներով...

ՏԻԳՐԱՆ ԲԵՐԿԵԼՅԱՆ*

...Երբ հարցնում եք Յավրյանի դասավանդման մեթոդաբանության մասին, ես դժվարանում եմ համակարգված մի տեսակի բերել ասելիքս. ըստ իս նրա մեթոդը չի եղել ինքնանպատակ՝ մեթոդ հանուն մեթոդի: Նրա ելակետը երաժշտական նյութն էր՝ ամեն պահին փոփոխվող: Երբեք չէր պարտադրում նվագել իր պես, դա հնարավոր էլ չէր, որովհետև երբ դաշնամուրով ինչ-որ բան էր ցուցադրում, դա հրաշքի էր նման: Այդ պա-

րիս (Hochschule) ամերիկացի հանրահայտ դաշնակահար՝ պրոֆ. Ջեյմս Տոկլոի դասարան: Արժանացել է DAAD կրթաթոշակի և 2011-ից աշխատում է Բեռլինի “Hanns Eisler” Musikhochschule-ում, 2013-ից՝ նաև Յեհուդի Մենոխինի հիմնադրած Internationale Musikakademie տաղանդավոր երիտասարդ երաժիշտների Ալադեմիայում որպես դոցենտ և կոնցերտմայստեր: Համագործակցել է Բեռլինի լավագույն երաժիշտների հետ որպես մենակատար, նվագակցող, կամերային անսամբլի և նվագախմբի արտիստ: Համերգներով բազմիցս հանդես է եկել Berliner Philharmonie, Konzerthaus Berlin և այլ դահլիճներում: Konzerthaus նվագախմբի առաջին կոնցերտմայստերի՝ Միխայել Էրբալերենի, Gewandhausorchester նվագախմբի անդամների և այլ պրոֆեսորների հետ վարպետության դասեր է տալիս «Կամերային երաժշտություն» մասնագիտությամբ: Հումբոլդտ Համալսարանում Կոմիտասի 140-ամյակը կազմակերպելու և հայ երաժշտությունը տարածելու համար արժանացել է Կոմիտասի մեդալի:

* Ծնվել է 1988-ին Ռուսաստանում (Նիժնի Նովոգորոդ): Երաժշտական կրթությունն ստացել է Բ. Բուչնարյանի, այնուհետև Պ. Չայկովսկու անվ. (դաս.՝ Մարգարիտա Հակոբյան) դպրոցներում: 2006-ից 6 տարի ուսանել է Կոմիտասի անվ. կոնսերվատորիայի Ի. Մ. Յավրյանի մասնագիտական

հին թվում էր, որ իրական կատարելությունը սա է, որ կա՝ ավելի լավ նվազել հնարավոր չէ: Երաժշտական ժամանակահատվածի նրա մեկ միավորը հագեցած էր մաքսիմալ էմոցիոնալ լարվածությամբ, իմաստային շերտերի խորությամբ: Բայց դա նրա սեփական պատմությունն էր, իսկ մեր մեկնաբանումը պետք է ծնվեր մեր մտքերից, մեր ապրումներից ու զգացմունքներից...

Այնքան բան կա ասելու ուսուցչի մասին, բայց ուզում եմ հատկապես մի դրվագ հիշել մեր հերթական, արդեն ավանդական դարձած Նոր տարվա հավաքույթից:

Ինչպես միշտ, մի մեծ ընտանիքի նման, այս անգամ ևս Իգոր Մարտինովիչի հյուրընկալ տանը Ամանորի կապակցությամբ հավաքվել էին հեղինակավոր պրոֆեսորներ, հայտնի կատարողներ, երիտասարդ, նոր ավարտած ասպիրանտներ և մենք՝ կոնսերվատորիայի ուսանողներ: Բոլորը, անկախ տարիքից և հասարակական դիրքից, հավասարը հավասարի պես շփվում էին միմյանց հետ ազատ ու անկաշկանդ մթնոլորտում՝ ուրախ, սրամիտ կատակներով ու կենացներով էլ ավելի բարձրացնելով տոնական տրամադրության «գրադուրը»: Փաստորեն, խմիչքն արդեն սկսել էր ազդել ինձ վրա, որովհետև ես, անցնելով կոռեկտության բոլոր սահմանները, հանկարծ որոշեցի բոլորի ներկայությամբ Իգոր Մարտինովիչին ասել «ամբողջ ճշմարտությունը» այն մասին, թե ներքին կարգով ինչպիսի մականուն են նրան կայցրել ուսանողները...

Սկսեցի փոքր նախաբանից. դե գիտեք, ասացի, որ տարվա սկզբին Դաշնամուրային բաժնի ղեկավարի մոտ միշտ մարդաշատ է լինում. ուսանողները պետք է բախտորոշ որոշում կայացնեն՝ ընտրեն մասնագիտության ուսուցչին: Հասկանալի է, թե որքան նուրբ լարերի վրա պետք է կարողանա խաղալ այս ամենի համար պատասխանատու ֆակուլտետի ղեկանը, որքան ներվեր ու հաստատակամություն է պահանջվում Յավրյանից բոլոր կողմերին գոհացնելու համար: Եվ ահա ծայրահեղ լարված այս վիճակում նրան է դիմում ուսանողներից մեկը՝ շատ անտեղի հարցով: Թե կոնկրետ ինչի մասին է խոսքը, այդքան էլ կարևոր չէ, կարևորն այն է, որ սովորաբար համբերատար Իգոր Մարտինովիչի ջղայնությունը հրաբխի պես այնպես է ժայթքում, որ տղան վայրկյանապես հայտնվում է միջանցքում ու ապշած անսպասելի շրջադարձից՝ բարեկիրթ ղեկանի բղավոցից, նույն պահին բնորոշիչ մի մականուն է հորինում. «Դեկանազավր»...

Ավարտեցի ու ինձանից շատ գոհ նայեցի սեղանակիցներին... Մի պահ քար լռություն տիրեց տոնական սեղանի շուրջ: Բայց մյուս վարկյանին այն պայթեցրեց

նույն ինքը՝ այս պատմության հերոսը մի այնպիսի լիաթոք ու վարակիչ ծիծաղով, որ հյուրերն ուղղակի փլվեցին անզուսպ հռիռոցի ալիքից: «Դեկանազավր», – կրկնում էր Իգոր Մարտինովիչը ու նորից փոթկալով էլ ավելի մեծ ծիծաղի ալիք բարձրացնում: Վերջապես, երբ բոլորը հանդարտվեցին, ինձ ասաց. «Տաղանդավոր տղա է երևում, ասա, թող մտնի ինձ մոտ, ուզում եմ իրեն օգտակար լինել»...

ԼՈՒՍԻՆԵ ՀԱԿՈՐՅԱՆ*

Իգոր Յավրյանի դասարանում հայտնվեցի 90-ականների սկզբներին: Հայաստանի համար դժվար և ծանր տարիներ էին՝ շրջափակում, էներգետիկ ճգնաժամ, սոցիալական ծանր իրավիճակ... Մի խոսքով, գոյատևման պայքարի տարիներ:

Սովորաբար ձմռան ամիսներին ուսումնական հաստատությունների մեծ մասը՝ այդ թվում երաժշտական դպրոցները, ուսումնարանները, համալսարանները դադարում էին գործել, մենք էլ՝ աշակերտներս, «վայելում էինք» մեզ պարտադրված արձակուրդները: Այսպես, ամանորյա տոներից տասն օր անց շատ-շատերի նման հովհարային անջատումների շնորհիվ մեզ սառնարանային թարմությամբ ապահովող մեր բնակարանում հնչեց հեռախոսազանգ: Ուսուցիչս էր. անհանգստացած հետաքրքրվում էր, թե ո՞ր եմ կորել, կամ չլինի՞ թե «անցել եմ ընդհատակ»... Պարզվեց, որ ձմեռվա ամիսներին երաժշտական «դպրոցս» տեղափոխվել է Իսահակյան 18ա հասցե. Ի. Յավրյանի բնակարանը վերածվել էր ձմեռային դպրոցի:

...Հիշում եմ, որ 1994 թվականի սովորական մի օր հայրս հայտնեց, որ Իգոր Մարտինովիչը պատրաստվում է շուտով մեկնել Հայաստանից և առաջարկել է մտածել նոր ղեկավարի մոտ տեղափոխվելու մասին: Երաժշտական կատարողական լուրջ աշխարհում միայն վերջերս հայտնված պարմանուհուս համար այս լուրը նման էր վերահաս տարերային աղետի: Սակայն, ինչպես ասում էր բույգակովյան հերոսը. «Արյունը մեծ բան է...», Իգոր Մարտինովը հավատարիմ մնաց իր

* Ի. Յավրյանի դասարանում սովորել է 1993-1996 թթ.՝ Ա. Սպենդիարյանի անվ. երաժշտական դպրոցում, 1996-2003 թթ.՝ Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական կոնսերվատորիայում և ասպիրանտուրայում: 2005-ից Ի. Յավրյանի ԵՊԿ մասնագիտական դասարանում աշխատել է որպես ասիստենտ, իսկ սկսած 2011-ից մինչ օրս Կոնսերվատորիայի մասնագիտական դաշնամուրային ամբիոնի դասախոս է: Դասավանդում է նաև Ա. Սպենդիարյանի և Ա. Տիգրանյանի անվ. երաժշտական մասնագիտական դպրոցներում:

Հանրապետական և միջազգային մրցույթների դափնեկիր է: Հանդես է եկել Երևանի սիմֆոնիկ, Հայաստանի Կամերային, «Թալայյան ֆետա»-ի նվագախմբերի հետ, ունեցել հյուրախաղեր Շվեյցարիայի մի շարք քաղաքներում: 2010-ին եղել է Ս. Էլմասի անվ. երիտասարդ երաժիշտ-կատարողների 5-րդ մրցույթի կազմկոմիտեի նախագահ: Իրականացրել է Տ. Մանուրյանի, Ա. Տերտերյանի, Ա. Ոսկանյանի, Յ. Յակուլովի, Մ. Բրոնների, Ս. Էլմասի ստեղծագործությունների հայաստանյան և համաշխարհային պրեմիերաները: 2005 թ. ձայնագրել է Ս. Էլմասի դաշնամուրային ստեղծագործությունների CD:

հոր՝ կոտորածից փրկված վանեցի Մարտին Յավրյանի այն երազանքին, որ երեխաներից գոնե մեկը հաստատվի Հայաստանում և շենագնի հայրենիքը:

Գրեթե քառորդ դար տևած իմ շփումն Ի. Յավրյանի հետ սկսվեց ուսումնառության հազեցած տասը տարիներից. ինչպես ասում են. «դժվար է ուսման մեջ, հեշտ՝ կովի դաշտում» խորագրի ներքո: Մոսկովյան և պետերբուրգյան կատարողական դպրոցների ավանդույթների կրողը լինելով՝ էությանը կատարելության ձգտող Ի. Յավրյանը դասարանում սահմանել էր բարձր նշանոց: Խստապահանջ էր, բայց և միաժամանակ առիթը բաց չէր թողնում կատակելու և իր կողմից արված դիտողությունները համեմելու սրամտություններով: Հումորը այն հարն էր, որը թույլ էր տալիս աշակերտին կամ ուսանողին հաղթահարել դժվարությունները, արագ և դյուրին յուրացնել նորը: Ժամանակ առ ժամանակ դասընթացը լիցքաթափելու այս փորձերը ծնում էին թևավոր խոսքեր, որոնք այնուհետև շատ արագ շրջանառության մեջ էին մտնում և լայնորեն կիրառվում սաների կողմից, ասես դառնում մովսեսյան տասը պատվիրաններին համարժեք ճշմարտություն:

Կատարողական բարձր չափանիշներով առաջնորդվող պրոֆեսիոնալի անզիջում մոտեցումով Իգոր Յավրյանը միշտ ողջունում էր և մեծ նշանակություն տալիս երիտասարդ սաների նորովի մեկնաբանություններին, ստեղծագործական որոնումներին, հոգու և մտքի «խիզախումներին»: Գեղեցիկը նկատող և ըստ արժանվույն գնահատող Ի. Յավրյանն արվեստագետի քննախույզ դիտողականությամբ փորձում էր վեր հանել և տեսանելի դարձնել արդի արվեստում տեղ գտած և ժամանակի թելադրանքով պայմանավորված նորարարական միտումները, ձևակառուցողական նոր լուծումները, բարձր գեղագիտական և բովանդակային արժեքները: Նշեմ, որ Ի. Յավրյանն ուսանողական տարիներից սկսած եղել է մոսկովյան իր դասընկերների ստեղծագործությունների առաջին կատարողն ու դրանց բեմական կյանք հաղորդողը, այնուհետև հայաստանյան գործունեության շրջանում իրականացրել է բազմաթիվ պրեմիերաներ:

Նորի հանդեպ ունեցած նրա հետաքրքրությունը փոխանցվում էր նաև մեզ, և վաղ թե ուշ մեր նվագացանկում հայտնվում էին ժամանակակից կոմպոզիտորների ստեղծագործություններ:

Դասարանում Ի. Յավրյանն իր կատարումներով սկսնակներին ծանոթացնում էր երգային հնչյունի բազում հնարավոր նրբերանգներին, բացահայտում և տեղափոխում հնչյունապատկերային տարածաչափական աշխարհներ, փորձում էր սաներին հաղորդակից դարձնել այն խորը զգացմունքային աշխարհին և խոհափիլիսոփայական մտորումներին, որոնք իրենց մարմնավորումն էին գտել մեծերի ստեղծած համաշխարհային գոհարներում:

Տարիների փորձառությամբ ձեռք բերված մասնագիտական հմտությունները կիսելուց բացի, մեր ուսուցիչը առանձնահատուկ նշանակություն էր տալիս արվեստի այլ ճյուղերի՝ գրականության, գեղանկարչության գոհարների ուսումնասիրությանը՝ դրանով իսկ նպաստե-

լով երիտասարդ երաժշտի մտահորիզոնի ու աշխարհընկալման ընդլայնմանն ու հարստացմանը: Արվեստների մի շարք ուշագրավ նմուշներն իրենց ներգործուն ուժի հզորությամբ պետք է, որ «վերածրագրավորեն» սաների ամբողջ զգայական համակարգը ու ապահովեն ին մտքի, երևակայության ազատ թռիչքը: Մեր՝ սաներիս գիտելիքների պաշարն աստիճանաբար հարստանում էր հենց այսպիսի թռիչքների փորձառությամբ, որոնք, սակայն, դասարանում երբեմն ավարտվում էին ոչ այնքան բարեհաջող «վայրէջքներով»:

Ասում են՝ յուրաքանչյուր ստեղծագործող մի առանձին աշխարհ է: Մանկավարժ Ի. Յավրյանը, կարծես, մարդ-մոլորակ տեսակ էր՝ երկու բևեռներով: Իրարամերժ, հակասական զգացմունքներ առաջացնող աշխարհ, որտեղ համատեղվել էին մեղմ և ջերմ ծնողական հոգատարությունը, քիչ անց՝ սառն ու անողորմ դատավորի վճռականությունը, ապշեցնող նրբանկատությունն ու կծու հեզմանքը: Գեղեցիկն ըստ արժանվույն գնահատելու, տաղանդավորն ու հնարամիտը դրվատելու, դրանցով սքանչանալու առանձնահատկությանը «հակակշռում էին» ժամանակ առ ժամանակ հրաբխի խառնարանում եռացող լավաները՝ ցասման պահերը:

Բայց որքան Ի. Յավրյանը պահանջկոտ էր իր սաների նկատմամբ, նույնքան ինքնաքննադատական և անողորմ էր սեփական անձի հանդեպ: Տպավորվել է այն փաստը, որ միշտ հետադարձ հայացք էր ձգում, վերլուծում իր կողմից կամա թե ակամա թույլ տված վրիպումները, նույնիսկ տարիներ անց բարձրաձայն քննարկում և ավստասնք էր հայտնում դրանց վերաբերյալ: Կրտսեր գործընկերոջ կարգավիճակում հայտնվելով՝ մինչ օրս էլ խորհում եմ այդօրինակ իմաստության, լայնախոհության դրսևորումների մասին, շարունակում ինձ համար բացահայտել Ի. Յավրյանն ուսուցիչ-պրոֆեսիոնալիս և մարդանհատին, շարունակում սովորել:

Միգուցե, ասելիքս ոմանց թվա չափազանցված...

Ինչպես ինքը՝ Յավրյանն էր ասում. «Կատակում միայն մի մասն է կատակ»... Համարյա երկուս ու կես տասնամյակի բազմազան ու խայտաբղետ իմ հիշողություններում ճշմարտության չափաբաժինը եթե այսօր խոսքերս երանգավորել է երախտագիտությամբ ու ակնածանքի զգացումով, կարծում եմ՝ ներդրած լուծման հիփոսի եղել է արժեքավոր ու ծանրակշիռ: Եվ արժեքավոր այն անկեղծությամբ ու նվիրվածությամբ, որով Ի. Մ. Յավրյանը միշտ հավատարիմ մնաց իր՝ ուսուցչի կոչմանը, անդադար ծառայեց արվեստներից ամենաանմեկնելիին՝ Նորին Մեծություն ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆԵԼ:

ՄԱՐԻԱՆԱ ՇԻՐԻՆՅԱՆ*

Իգոր Մարտինովիչ Յավրյանն իր անսահման ինտելեկտով ինչպես երաժշտական, այնպես և լայն՝ ընդհանրական իմաստով, առանձնահատուկ տեղ էր գրավում իմ կյանքում: Մի մարդ, որն ինձ սովորեցրել է ոչ

* Ծնվել է 1978 թ. Երևանում, երաժիշտների ընտանիքում: Ավարտելով Պ. Չայկովսկու անվան ՄՄԲԻ (դաս.՝ Մ. Հակոբյան)՝ ընդունվել է Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական

Ե Պ Կ երախտավոր պրոֆեսորները

միայն կոռեկտ կարգալ նոտային տեքստը, այլև հասկանալ այդ տեքստի ներքին իմաստը և մարդկային խորությունը: Նա մեր՝ ուսանողների միջոցով երաժշտական ստեղծագործությունների մեջ շունչ էր ներդնում, ինչպես նաև ոգևորություն և սեր էր ներարկում մեզ կյանքի և երաժշտության հանդեպ, ինչը մեծ նվեր էր մեզ համար: Անփոխարինելի անձնավորություն էր: Բարեբախտաբար, Իգոր Մարտինովիչի կրթած սերունդների շնորհիվ այդ ամենը դեռ կշարունակվի ոչ միայն Հայաստանում, այլև ամբողջ աշխարհով մեկ, քանի որ նրա սաներն այսօր դասավանդում են աշխարհի տարբեր անկյուններում: Ես շատ շնորհակալ եմ, որ հնարավորություն եմ ունեցել թեև կարճ (1,5 տարի), բայց շատ կարևոր մի ժամանակահատված աշխատել Իգոր Մարտինովիչի հետ: Նա իմ սրտի խորքում մի առանձնահատուկ տեղ ունի...

Երբեք չեմք մոռանա...

ԷԼԵՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ*

Մեր առաջին հանդիպմանը Իգոր Մարտինովիչը չափազանց խիստ դասատուի տպավորություն թողեց: Բայց արդեն մյուս օրը, դասի ընթացքում, իմ այդ թյուր կարծիքը բոլորովին փոխվեց. կարճ ժամանակում նա դարձավ իմ հարազատ և մտերիմ բարեկամը: Անհամբերությամբ էի սպասում, թե երբ եմ գնալու դասի:

Իգոր Մարտինովիչը շատ կատակասեր էր, հաճախ ակնարկում էր գենետիկորեն ձեռքերիս չափազանց փոքրը լինելու հանգամանքը, ասում էր. «Տառիկին կրառենս»:

Նա հետաքրքիր պատմություններ էր պատմում կոմպոզիտորների, նրանց ստեղծագործությունների մասին: Ինձ ստիպում էր ինքնուրույն մտածել, գտնել և առաջարկել սեփական մեկնաբանություններն ու լուծումները: Դա իսկապես բարդ էր. չէ՞ որ ես սովոր էի մեխանիկորեն

կոնսերվատորիա՝ պրոֆ. Իգոր Յավրյանի դասարան: 18 տարեկանում տեղափոխվել է Լյուբեկի կոնսերվատորիա (Գերմանիա)՝ Կոնրադ Էյսերի դասարան: Ուսման հետ համընթաց աշխատել է Լյուբեկի բարձրագույն դպրոցում որպես կոնցերտմայստեր: Այնուհետև տեղափոխվել է Դանիա, եղել է Esbjerg Ensemble-ի դաշնակահարը: 2006-ին նրան շնորհվել է ARD միջազգային մրցույթի Երկրորդ մրցանակը, ինչը նոր հնարավորություններ է բացել մենակատարի և կամերային երաժշտի կարիերայի զարգացման, ինչպես նաև տարբեր նվագախմբերի հետ համագործակցության համար: 2015-ից Օսլոյի երաժշտական ակադեմիայի պրոֆեսոր է: Դանիայում գործող Oremandsgaard kammermusikfestival-ի գեղարվեստական ղեկավարն է:

* Ծնվել է 2001թ. Երևանում: Պ. Չայկովսկու անվ. ՄՄԵԴ աշակերտուհի, Ի. Յավրյանի սան, այժմ շարունակում է ուսումը Ա. Աղավելյանի ղեկավարությամբ: Հանրապետական և միջազգային մրցույթների դափնեկիր է, բարեգործական հիմնադրամների շահառու՝ Վ. Սպիվակովի, այնուհետև՝ Մշակույթի և արվեստի: Ներկայացրել է Հայաստանը ԱՊՀ և Բալթյան երկրների 2-րդ Մանկական երաժշտական ակադեմիայում (Յ. Բաշմետի հովանու ներքո, ՌԴ), ինչպես նաև Հայաստանի մշակույթի փառատոնին Մալթայում (Վալետտա): Պ. Չայկովսկու անվ. ՄՄԵԴ Ջազային անսամբլի դաշնակահարուհին է:

կրկնելու այն, ինչ ուսուցիչն է ցույց տալիս:

Ասում էր, որ բավարար չէ սիրել երաժշտությունը. ես պետք է հասնեմ այն մակարդակի, որ երաժշտությունն ինքը սիրահարվի ինձ: Երբ լավ էի նվագում, նշում էր, որ, ճիշտ է, տաղանդավոր կատարում է, բայց դեռ հեռու է հանճարեղ լինելուց՝ դրանով իսկ ոգևորելով և մոտիվացնելով ինձ աշխատել ավելի շատ ու առավել արդյունավետ:

Ափսոսում եմ, որ փոքր էի, երբ ընդունվեցի նրա դասարան, շատ բաներ դեռ չէի հասկանում, բայց, մյուս կողմից, երկար տարիների ընթացքում կարողացա շատ գիտելիքներ վերցնել իմ ուսուցչից: Շատ շնորհակալ եմ Իգոր Մարտինովիչին, որ ծանոթացրեց ինձ «Յավրեններին»՝ իր բազմանդամ թիմի հետ, սովորեցրեց արհեստավարժ նվագել, ապացուցեց, որ չնայած տարիքային մեծ տարբերությանը՝ մանկավարժի և աշակերտի միջև կարող են հաստատվել ընկերական հարաբերություններ:

Իգոր Մարտինովիչը հավերժ կապրի իմ սրտում:

Գ Ո Ր Ծ Ը Ն Կ Ե Ր Ն Ե Ր

СЕРГЕЙ САРАДЖЯН
профессор ЕГК

... Когда после окончания Московской консерватории по классу выдающегося педагога Льва Власенко Игорь переехал в Ереван, в первые годы мы не были так близки, поскольку работали на разных кафедрах: он – на кафедре камерного ансамбля, я – специально – фортепиано. И только несколько лет спустя, когда Яврян получил свой класс специального фортепиано, мы нашли общие грани в восприятии искусства и жизни, и зародилась наша дружба...

Я очень ценил его как гибкого, тонкого музыканта. Между прочим, как педагог он начал раскрываться позже и дал много ценных кадров, которые впоследствии вели полезную работу. Во всем, что касалось музыки, вопросов профессионализма, Игорь был очень принципиальным человеком и никогда не отходил от своих принципов, нередко даже во вред себе.

Был очень остроумным. Я вообще убежден, что человек, не обладающий чувством юмора, не может быть талантливым. У Игоря был изысканный вкус, и это проявлялось во всем без исключения. Был очень интересным собеседником, о чем бы ни зашел разговор – от политики и глобального устройства мира до бытовых мелочей, его речь всегда изобиловала яркими примерами из жизни.

Игорь был хорошим другом, по-настоящему преданным, благородным, недаром его очень любили ученики – он им тоже был предан. Относился к ним с уважением и любовью – такие чувства ведь взаимны. Сейчас они, продолжая учиться у других педагогов, часто вспоминают его, ссылаются на его принципы, подходы, то есть уже мыслят, как носители яврянской школы фортепианного мастерства.

Игорь много концертировал не только как солист, но, главным образом, как артист Трио в сотрудничестве

стве с такими музыкантами, как Джон Геворкян, Вилли Мокацян, Ара Богданян, Левон Мамиконян и другие, и каждый из них был о нем превосходного мнения. С ним, как музыкантом, все очень считались.

Был очень благожелательно настроен к людям, отмечал в первую очередь хорошее, ценил это, не заостряя внимания на плохом. Кстати, с этих же позиций он оценивал игру студентов на конкурсах и экзаменах.

Игорь был очень отзывчив, и очень остро воспринимал боль или радость другого человека. Всем известно, что он был высочайший эстет. Это выражалось и в музыке, и в еде, и в одежде. Был тонкий знаток гурманских дел, особенно любил хорошее вино, смаковал каждый глоток.

За столько лет я никогда не видел его небритым или небрежно одетым. Даже уже больной, после тяжелой операции он старался держаться молодцом, был очень волевым, никогда не ныл, не плакался, держался очень стойко.

Меня так тронул его поступок незадолго до смерти. Позвонила его студентка, Людмила Агавелян, и сказала, что Игорь Мартынович передал для меня письмо. Написал мне что-то, подумал я, не хочет, чтобы я видел его больным... Когда я раскрыл маленький конверт, то увидел не письмо, а ноты. Фантазия Шопена... И дарственная надпись, которая необыкновенно тронула меня...

Թավջութակահար, նախկինում ԵՊԿ պրոֆեսոր,

Fryderyk Chopin

FANTAZJA
BERCEUSE
BARKAROLA

*Дорогая Серёжа,
оставаляю тебе эти ноты,
как память о прекрасных наших
добрых, прекрасных отношениях,
о времени, о часах безбрежной
любви.*

*Դա քրոնիկեի և
իր արժեքների
իր արժեքների
իր արժեքների*

*Та храните эти непереходящие
ценности: музыка, время, неслыш-
имый шепот, это бесценно и не
будет забыто. Я влюблена в вас, что она
не улетит, как птица.*

Դեմ Կոպեր Ֆրեյդերիկ Չոփին

Կոպեր Ֆրեյդերիկ Չոփին

INSTITUT FRYDERYKA CHOPINA
POLSKIE WYDAWNICTWO MUZYCZNE
P. S. Uzdanie za wzorem, nie kłócić

Ա. Սպենդիարյանի անվան Օպերայի և բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնի սիմֆոնիկ նվագախմբի մենակատար ՋՈՆ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Ինչպես ստեղծվեց «Դաշնամուրային տրիոն»:

1960 թվականին, երբ Անդրկովկասյան մրցույթում ստացա առաջին մրցանակ, իսկ դաշնակահար Վահե Ահարոնյանը և ջութակահար Վիլի Մոկացյանը գրավեցին երկրորդ տեղը, մրցույթից անմիջապես հետո նույն կազմով տրիո ստեղծեցինք: Միասին աշխատեցինք մոտ հինգ տարի, հյուրախաղերով եղանք Մերձբայրյան երկրներում, Մոսկվայում, Վրաստանում, հանդես եկանք Հայաստանի գրեթե բոլոր շրջաններում:

Հետագայում Տրիոյի գործունեությունը վերականգնվեց նոր կազմով. Վիլի Մարգարյան (դաշնամուր), Լևոն Մնացականյան (ջութակ), Ջոն Գևորգյան: Այս կազմով հատկապես հիշարժան էին մեր հյուրախաղերը Հարավսլավիայում:

Եվ ահա 1976 թվականին Տրիոյի կազմը նորից փոխվեց. Իգոր Յավրյան (դաշնամուր), Արա Բողդանյան (ջութակ) և ես:

Միասին շատ ենք շրջագայել, հայտնի ճշմարտություն է՝ եթե ուզում ես մարդուն ճանաչել, նրա հետ ճամփա պիտի գնաս: Պետք է անկեղծ լինես. Տրիոյի բոլոր դաշնակահարներից իմ հոգուն՝ որպես երաժիշտ և ընկեր, ամենամոտն ու հարազատը Իգորն է եղել:

Ինչպես կրնոթագրեք նրան:

Մեծատառով մարդ... Շատ գրագետ, բանիմաց, էնցիկլոպեդիկ գիտելիքների տեր՝ ընդ որում, ամենատարբեր բնագավառներում: Իսկական ինտելիգենտ բառի ամենաիսկական իմաստով: Բացառիկ զգայուն անձնավորություն, շատ բարի, երբեմն բռնկվող, անհանգիստ բնավորությամբ, բայց և կոռեկտ, իր խոսքը կարևորող, ասելիքը տասն անգամ չափող ու նոր միայն քարձրածայնող:

Նա ուներ արվեստագետին բնորոշ յուրօրինակ արտաքին. շատ գեղեցիկ տղամարդ էր, ու դրա հետ մեկտեղ հատուկ ուշադրությամբ էր հետևում իր հագուկապին, որը միշտ առանձնահատուկ ճաշակով էր ընտրված: Ջարմանալի բարեկիրթ էր, ի ծնե մեծ ներքին կուլտուրայով օժտված, նրա խոսելու ձևն արդեն մթնոլորտ էր ստեղծում, տիրապետում էր գրուցակցին լսելու, ըմբռնելու արվեստին: Յուրահատուկ հումորի տեր մարդ էր, հաճախ սովորական երևույթի մեջ մի նոր, հետաքրքիր աշխարհ բացահայտել գիտեր: Ամեն ինչից գլուխ էր հանում՝ շնորհքով էր, ձեռից գալիս էր, ու ինչ էլ աներ, գեղեցիկ էր ստացվում:

Դե իսկ կատարողական արվեստում հրաշքներ էինք գործում միասին: Վիեննայի Մարմարյա դահլիճում մեր համերգից հետո թերթերը գրեցին, թե «հայերը Մոցարտի Տրիոյի կատարումով գերազանցեցին ավստրիացիներին»: Պատկերացնում ես: Իգորը ասես խոսում էր իր նվագով. ֆրազը իմաստալից սկիզբ ուներ, զարգացում ու գեղեցիկ ավարտ...

Որքան գիտես, ձեզ անվանել էին «Հայկական վիրտուոզներ»:

...Երբ եղանք Իսպանիայում, տեղի ղեկավարությունն այնքան էր ոգևորված մեր ելույթներով, որ նորից հյուրախաղերի հրավեր ստացանք՝ այս անգամ մի ամբողջ ամսով և շատ ավելի լավ պայմաններով: 30 օրում ունեցանք 28 համերգ տարբեր քաղաքների եկեղեցիներում, որոնք յուրահատուկ համերգային սրահների են վերածված՝ գերազանց ակուստիկայով: Ծրագրում՝ Բեթհովեն, Մոցարտ, Մենդելսոն, Շոստակովիչ, Բաբաջանյան... Այնքան բուռն էր ժողովրդի ընդունելությունը, որ իսկապես հարազատություն զգացինք իսպանացիների հանդեպ, հասկացանք, թե զգացմունքայնությամբ, խառնվածքով հայերը որքան մոտ են նրանց, համոզվեցինք, որ իրենք մեզ նման գնահատում են կատարողի ուժեղ, վառ անհատականությունը, այն արվեստը, որը կյանք, զգացմունք, սեր է փոխանցում:

Երջանիկ ժամանակներ էին: Ամեն համերգից հետո տվյալ քաղաքի քաղաքապետի հյուրասիրությունն էինք վայելում:

Մի զվարճալի դեպք կհիշե՞ք:

...Այդ ամբողջ շրջագայության ընթացքում հիանում էի Իգորի բացառիկ հավաքված (հյուրանոցի համարում բարձի վրա էր պարապում), կազմակերպված կեցվածքով, մանավանդ որ դրանով լրիվ հակադիր էր Արա Բոգդանյանին: Ամեն անգամ ասում էի. տղերք, չմոռանաք ոչինչ՝ բեմի կոստյում կա, բան կա, նոտաները, պուլտը, բանտիկը, գործիքը, լաքով կոշիկները, հետ չենք կարող գալ (մենք երեքով, թարգմանիչն էլ հետներս, ամեն անգամ մեքենայով երկար ճանապարհ էինք անցնում): Արիկը մի օր չդիմացավ, սկսեց բղավել. «Դե հերիք ա ինձ դաստիարակես, ոնց որ մերս ըլնես, զգվացրիք արդեն»: Ես էլ ասեցի. «Էղավ, թե ես էլի մի ծպտուն հանեցի, արի թքի իմ էրեսին»:

...Հիմա էկել հասել ենք տեղ, հագնվում ենք, որ փորձ անենք, Արիկը մեղալոր տեսքով գալիս է թե. «Տղերք, ինչ էլ անեք, ինձ հասնում ա. սպիտակ սառչկես մոռացել եմ»: Տաքսիստին ուղարկեցինք, խանութից վերնաշապիկ առավ բերեց՝ մեծ տուփով, սիրուն փաթեթավորված, վրայից էլ մեխակներ՝ տասը սառչկի գին նստացրին Արիկի վրա...

Մի օր էլ գնացինք ֆլամենկո լսելու: Խոսքերով դժվարանում եմ նկարագրել մեր տպավորություններն ինչ հզոր էներգետիկ ազդեցություն ունեցավ մեզ վրա այդ արվեստը, ինչ գայթակղիչ գեղեցկություն կար այդ հրնչյուններում և չքնաղ պարուհիների շարժումներում: Հատկապես Իգորն՝ իր զգայուն, զգացմունքային խառնրվածքով, խելագարության աստիճանի տարված էր այդ տեսարանով և կարծես չէր կարողանալու բաժանվել դրանից՝ պատրաստ էր մնալ Իսպանիայում, միայն թե չընդհատվեր այդ իրական հեքիաթը...

Զ Ա Վ Ա Կ Ն Ե Ր Ը

Ավստրիական Տիրոլ նահանգի Ինսբրուկ քաղաքի սիմֆոնիկ նվագախմբի կոնցերտմայստեր, Իգոր Յավրյանի որդի՝ ՄԱՐՏԻՆ ՅԱՎՐՅԱՆ

Ո՞րն է հայրիկի հետ կապված մանկության ամենավառ հիշողությունը:

Հիշում եմ, շատ փոքր էի, սիրում էի լսել, թե պապան ինչպես է պարապում, մեր տանը անընդհատ երաժշտություն էր հնչում. կամ ինքն էր նվագում, կամ Տրիոյի փորձերն էին, կամ ուսանողներն էին գալիս: Այդ ժամանակ մեր բնակարանում երկու գործիք կար՝ դաշնամուր և ռոյալ: Ես մտնում էի ռոյալի կամ դաշնամուրի կողքին դրված սեղանի տակ ու, խաղալիքներս մոռացած, երկար լսում էի հայրիկի նվագը: Մի օր, հիշում եմ, այնպես ազդվեցի, որ լաց եղա: Հայրիկն իսկույն դադարեցրեց նվագը, գրկեց ինձ. մի լացիք, հանգստացնում էր իր մեղմ ժպիտով, սա երաժշտական պատմություն է՝ իրական չէ: Հազիվ լացս զսպելով, հարցրի.

- Բայց ինչու՞ է այդքան տխուր:

Ու նա պատմեց ինձ Լիստի էտյուդի հերոս՝ Մագելպայի մասին, թե ինչպես են նրան, ձիու պոչից կապած, քարշ տվել գետնով, նրա ցավը, մարմնի ծանրությունն ու ճակատագրի դաժանությունը լսելի էին հայրիկիս հնչեցրած ամեն նոտայում...

Ո՞րն է ձեր ազգանվան իմաստը, յավրը կարծես ելրել բառից է, հրեա՞ է նշանակում:

Ոչ, սխալվում եք: Հայրս վանեցու տոհմական հայկական ցեղից է, «յավրի» թուրքերենից թարգմանաբար նշանակում է մանչս, տղաս, փոքրիկս: Հենց սա է նշանակությունը, այն կապ չունի նաև Յավրյան ազգանվան հետ, որը, ավելի շուտ, գյավուր բառից է գալիս: Իսկ հորական տատիկս մի քանի ազգությունների խառնուրդ էր՝ լեհ, ռուս, ֆին ու շվեդ:

Ուներ վանեցու խառնվածքին բնորոշ բնավորության գծեր:

Մարսափելի չէր սիրում պարտքով փող վերցնել, ամեն կերպ աշխատում էր խուսափել դրանից, գտնում էր, որ պետք է ծախսերդ չսփավորես՝ ըստ սեփական հնարավորությունների և ուրիշի վրա հույս չդնես, ուրիշից կախման մեջ չընկնես: Դա ինձ էլ է փոխանցվել:

...Բայց նա ոչ միայն հայր է եղել ինձ համար՝ նա իմ երաժշտական հայրն էր նաև, և ես իրենից այնքան մեծ սեր ժառանգեցի երաժշտության հանդեպ, որ շարունակեցի իր գործը նոր դարում, երբ արվեստը հասարակական կյանքում այլևս գիջել է իր առաջնային դիրքերը նորին գերազանցություն դուրսի իշխանությանը:

Կարո՞ղ ես առանձնացնել Իգոր Յավրյանի դասավանդման մեթոդաբանության որևէ սկզբունք:

Շատ դժվար է որևէ գիծ առանձնացնել, բայց երևի ընդգծեմ, թե նա որքան էր կարևորում կատարողի ԵՐԱՄԻՇՏ լինելու, երաժշտությունը խորապես զգալու և փոխանցելու կարողությունը: Մի օր ինձ ասաց. նոտաները շատ գեղեցիկ տպված են արդեն, պետք չէ, որ դու ևս մեկ անգամ դրանք նույնությամբ վերատպես: Քո անձնական վերապրումն է կարևոր, որը կամ կա՝ և ուրեմն կարող է ծնվել երաժշտություն, կամ չկա՝ և այդ դեպքում ոչինչ տեղի չի ունենա:

Շատ եմ կարևորում նրա, այսպես ասած, «ոգեղեն միասնության» (“одухотворяющая связь”) սկզբունքը, երբ մեկ նոտայից մյուսը մախորդի էներգիան պետք է կարողանաս այնպես փոխանցել, որ դրա միջից ծնվի և վերհասնի գեղարվեստական կերպարը: Երբ երկու ձայների, ֆրագերի միջև ոգեղեն կապը չի կարող դիտարկվել որպես ինքնանպատակ՝ գեղեցիկ ձայնի արտաբերման առումով, այլ պիտի կրի իր մեջ հենց այս պահին երաժշտական կերպարի «ծուլման» արարչական էներգիան:

Ինչ հարաբերությունների մեջ էր նա նոտային տեքստի հետ. իրեն հեղինակից վեր էր դասում և աշխատում ազատորեն իշխել տեքստի վրա, թե՞ հակառակը՝ հպատակվում տեքստին:

Կարծում եմ, աշխատում էր պահել հավասարակշռությունը՝ մոտավորապես հավասար դիրքերից երկխոսելով հեղինակի հետ, ոչ թե իրեն համագոր զգալով կոմպոզիտորին, այլ ստեղծագործության գաղափարին հասնելու ճանապարհին նույնչափ կարևորելով մենակատարի ազատությունն ու ինքնատիպությունը:

Մեկ տարուց ավելի է արդեն, ինչ հայրիկը հեռացել է կյանքից... ուզում եմ նշել քո սքանչելի երաժշտական նվիրաբերումը հայրիկի հիշատակին Արամ Խաչատրյանի տուն-թանգարանի դահլիճում՝ Բախի և Իգորի մենանվագ Սոնատների դանդաղ մասերի սեփական

համարձակ համադրման մտահղացմամբ: Դրանք կարծես մարդկային կյանքի ու ժամանակի մասին փիլիսոփայական ու, միաժամանակ, մտերմիկ զգացմունքային խոհեր էին:

...Հայրիկին հիշելիս, զոր հատկանիշները կամ դրսևորումներն են առանձնացնում: Կամ ինչ-որ բան, որ հիմա ավելի ցայտուն, խոշորացված ընդգծվում է իր կերպարում:

Չգիտեմ... Ուղղակի կարոտում եմ նրան... Գուցե հարցնենք տղայիս՝ Պատրիկին, նա արդեն 8 տարեկան է և լավ հիշում է պապիկին:

Պատրիկ, ինչպիսիքն էր պապիկը, քեզ շատ էր սիրում, չէ՞... Գիտե՞ս, երբ պապիկդ փողոցով անցնում էր՝ հմայիչ, ճաշակով հագնված, միանգամից ուշադրություն էր գրավում, մարդիկ շրջվում էին ու շշուկով իրար հարցնում, թե ո՞վ է, ա՛խ, ո՞վ է այս գեղեցիկ տղամարդը:

Իմ պապիկը ամեն ինչում ամենալավն էր աշխարհում:

Ինչո՞վ:

Արդեն ասացի՝ ամեն ինչով:

Մարտին.

Հայրս երբեմն հիշում էր իր վանեցի հոր խոսքերը. «Ամեն նոր սերունդ նախորդից լավն է, եթե նրան չփչացնես»: Եվ ես աշխատում եմ անհարկի ամեն պահին չմիջամտել, չխանգարել տղայիս այդ «ավելի լավը» դառնալու ընթացքին, որ կարողանա անկաշկանդ, նորովի բացահայտել աշխարհը:

Կարող ես համեմատության մեջ դնել քեզ՝ այդ տարիքում և քո 8-ամյա տղային, որն ապրում և սովորում է Ավստրիայում: Ինչ տարբերություններ կան ուսման շրջանի մեկնարկին: Հիշում եմ՝ 1994-ի ձմռանը տաք սփիտերով կանգնած էիր չջեռուցվող դահլիճի բեմում՝ վերարկուներով նստած, հիացմունքով լցված հանդիսատեսի առջև, ու քո ոգեշունչ նվագով հավատ էիր ներշնչում Հայաստանի վաղվա օրվան:

...Երբ ես 7 տարեկան էի, փլուզվեց Սովետական Միությունը, սկսվեց պատերազմը, մեր ընտանիքը կիսում էր երկրին բաժին հասած բոլոր գրկանքները: Հայրիկս շատ էր տանջվում, որ չի կարողանում երջանիկ կյանք ապահովել մեզ համար, ասում էր՝ գոնե իմ երեխաները պատերազմ չտեսնեին: Ես ձմեռները Կամերային տան այգում ցախ էի հավաքում, սուղ պայմաններ էին, անընդհատ մթության մեջ, երբեմն սնվում էինք օրը մեկ անգամ, և մի քանի օր շարունակ դա կարող էր լինել նույն ճաշը, օրինակ, հումանիտար օգնություն եկած սիսեռը:

...Ժամանակակից աշխարհում մարդու կայացման հնարավորությունները տասնապատիկ աճել են, իմ հնարավորությունները շատ ավելի փոքր էին: Բայց ես աշխատում էի օգտագործել բոլոր հնարավորությունները, իսկ Պատրիկը այդ առումով շատ ավելի անհոգ է, նա մեծ աշխարհի, Եվրոպայի մի մասնիկն է այլևս և կարիք չունի ավելորդ ջանք թափելու այնտեղ ընդունվելու համար:

Որդիդ Ավստրիայում քեզ նման երաժշտական կրթություն ստանալու հնարավորություն ունի՞:

Այնտեղ չկա Հայաստանում գործող երաժշտական

դպրոցներին հավասարազոր մի համակարգ, որ խորհրդային շրջանից մնացած մեր մեծ հարստությունն է: Եվ միայն մասնավոր ու բավականի թանկ դասերի միջոցով կարելի է հասնել այն մակարդակի, որն ունի մեր միջնակարգ երաժշտական դպրոցն ավարտած աշակերտը: Երբ հայտնվեցի Գերմանիայում, 20 տարեկան էի, արդեն մեծ նվագացանկ ունեի, իսկ տեղացի ուսանողներից շատերը՝ նրանք, ովքեր չէին վերցրել մասնավոր դասեր, քանի որ շատ թանկ են դրանք, սկսնակի կարգավիճակում էին: Բայց ես զարմացա, թե ինչպես բուռնում սովորելու ընթացքում նրանք կարողացան սեղմ ժամկետներում անել այնքան, որքան մենք՝ սկսած 6-7 տարեկանից: Բայց դասական արվեստում ոչ մեկին չես խաբի. անշուշտ, այդքան ուշ պրոֆեսիոնալ կարիերան սկսելով, մենակատար չես կարող դառնալ՝ հազվադեպ: Այնպես որ, ես հպարտ եմ այն երաժշտական համակարգի գոյությամբ, որն ունի Հայաստանը, և առավել հպարտ եմ, որ հայրս զարգացրեց այստեղ այն երաժշտական ավանդույթները, որոնք ստացել էր Թբիլիսիում, հետո Մոսկվայում՝ հանրահայտ Լև Վլասենկոյի դասարանում: Չնայած, անկեղծ ասած, պապան վերջերս երբեմն ակոսասնքով էր հիշում, որ ժամանակին չարձագանքեց Ավստրիայում կամ Իսպանիայում աշխատելու հրավերներին: Չէ՞ որ իրենց հանրահայտ տրիոյի համարյա բոլոր երաժիշտները մեկնեցին արտասահման. Ջոն Գևորգյանը՝ Միրիա, հետո ԱՄՆ, Վահե Բագրատունին՝ Գերմանիա, Արա Բոգդանյանը՝ Ռուսաստան, Լևոն Մամիկոնյանը՝ Ֆրանսիա, Վիլլի Մոկացյանը՝ Կուրա և այլն:

Ինչ ես կարծում, եթե հայրիկն ականատես լիներ մեր թավջառ հեղափոխությանը, ինչպե՞ս կընդուներ այն:

Այնպես, ինչպես ես՝ համարելով սա Հայաստանի համար պատմական շանս: Ճիշտն ասած, հայրս հակված չէր առանձնապես հավատալու մարդկանց, և հեղափոխական լիդերներին աստվածացնելու, անհարկի պաշտամունք դարձնելու կողմնակից հաստատ չէր լինի: Բայց, որ սա եզակի պատմական հնարավորություն է Հայաստանի համար ստեղծելու՝ մարդավայել պետություն՝ ոչ մի կասկած...

НАТАЛЬЯ ЯВРЯН
дочь И. М. Явряна, историк, дипломат, административный директор московского отделения "Россия-СНГ" фирмы "Дженерал электрик"

Папа принадлежал к очень редкому типу людей, которые видят (слышат, чувствуют) красоту этого мира в любом ее проявлении. Всю свою жизнь он транслировал эту красоту и учил ее видеть и различать. Красоту – как нечто абсолютное, максимально гармоничное и идеальное проявление божественного, как откровение и дар человеку в качестве камертона для распознавания Света и Тьмы.

В своем деле не выносил «полуусилий» и требовал, в первую очередь от себя, абсолютной искренности исполнения. Всю свою жизнь он преданно служил этой Красоте, и миссию свою он выполнил.

Բանալի-բառեր. մանկավարժություն, հայկական դաշնամուրային դպրոց, մեթոդաբանություն, Իգոր Յավրյան, հուշապատում, ավանդույթների փոխանցում, դասախոս-ուսանող:

Ключевые слова: педагогика, армянская фортепианная школа, методология, Игорь Яврян, воспоминания, преемственность традиции, преподаватель-студент.

Keywords: pedagogy, Armenian piano school, methodology, Igor Yavryan, memorialization, tradition transfer, lecturer-student.

Տեղեկություններ հեղինակի մասին. ԵՓՐԵՄՅԱՆ ԼԻԼԻԹ ԿԱՆԼԵՆԻՑ (ծ. 14.5.1963, ք. Երևան) երաժշտագետ, հոգեբան, սոցիոլոգ, լրագրող, բարձրմանիչ, ցեղասպանագետ: Ավարտել է ԵՊԿ-ի երաժշտագիտական բաժինը (1989 թ., դեկ.՝ պրոֆեսորներ Ռ. Հ. Ստեփանյան, Ն. Վ. Գերոյան), Ռուսաստանի Պետական արվեստաբանության ինստիտուտի (ՊԱԻ, Մոսկվա, դեկ.՝ արվ. դոկտոր Ի. Ռ. Յոլյան) ասպիրանտուրան ԵՊԿ-ի հետ համատեղ (1993), նույն ինստիտուտում պաշտպանել է քեկնաժողովական թեզը, 1995 թ., Մոսկվա, 2001-ին Երևանի պետական համալսարանի Գործնական հոգեբանների պատրաստման կենտրոնը, 2006-ին՝ ՋԼՄ Կովկասյան ինստիտուտը՝ «Տարածաշրջանագիտություն» մասնագիտացմամբ: Դասավանդում է՝ 1996-ից ԵՊԿ-ում հոգեբանություն, մանկավարժություն, համընդհանուր երաժշտության պատմություն դասընթացները, դրցենտ (2002 թ.): Նույն, 1996-ից՝ «Новое Время»-ի քրթակից է: Իր երաժշտագիտական ուսումնասիրություններում հաճախ օգտագործում է այլ գիտությունների մեթոդաբանությունը՝ նորովի լուսարանելով շատ արդիական երաժշտագիտական հարցեր, աշխատում է միջառարկայական հետազոտությունների ոլորտում, պրակտիկ հոգեբան է: Հեղինակ է՝ «Լրվարդ Միրզոյան» նամակներում և երկխոսություններում մենագրության Եր., Տիգրան Մեծ, 2011 թ., - 616-էջ (ռուս. լեզվով): Մասնագիտացել է էթնիկ ավանդույթի, քաղաքային ֆոլկլորի, ինչպես նաև Հայոց ցեղասպանության սերնդե-սերունդ փոխանցվող խեղման խնդիրներով: Ավելի քան 20 գիտական և 500-ից ավելի հրատարակախոսական հոդվածների հեղինակ է: Կոմպոզիտորների (1997-ից) և Գրողների (2016-ից) միությունների անդամ է:

Сведения об авторе: ЕПРЕМЯН ЛИЛИТ КАРЛЕНОВНА (р. 14.5.1963, Ереван) - музыковед, психолог, социолог, журналист, переводчик, геноцидолог. В 1989 окончила Ереванскую государственную консерваторию им. Комитаса по специальности "музыковедение" (кафедра теории музыки, классы проф.: Р. О. Степаняна, Н. В. Дерояна), 1993 - аспирантуру Государственного института искусствознания (Москва, класс докт. иск. И. Р. Еолян) совместно с ЕГК. В 1995 в ГИИ (Москва) защитила канд. диссертацию. В 2001 окончила Центр подготовки практических психологов при Ереванском Государственном университете, в 2006 - Кавказский институт СМИ по специальности "Регионоведение". С 1996 по настоящее время в ЕГК ведет курс лекций по психологии, педагогике, истории музыки (бакалавриат), основы музыкальной научно-педагогической деятельности (магистратура). Доцент (2002). С 1996 является корреспондентом газеты "Новое Время". Автор монографии о композиторе Эдварде Мирзояне ("Эдвард Мирзоян в письмах и диалогах", Ер., 2011), занимается феноменом этнической традиции, вопросами городского фольклора, проблемой трансгенерационной травмы Геноцида армян, практикующий психолог. Работает в области междисциплинарных исследований, в музыковедческих исследованиях использует методы других наук, по-новому освещая проблемы музыкознания. Автор более 20 научных статей, в том числе "Этнокультурный подход в социологии музыки", "Лику этнической традиции", "Виноваты ли мы", или "Усвоенная беспомощность" как гибель "внутреннего агента", "Маргинальность как судьба", "Судьбоносный выбор (к проблеме осмысления векторов развития армянской музыки XX века)" и др., более 500 публицистических статей. Практикующий психолог, член Союзом композиторов РА (с 1997) и писателей РА (с 2016).

Information about the author: YEPREMYAN LILIT K. (born 14.05.1963, Yerevan) the musicologist, the psychologist, the sociologist, the journalist, the translator, genocide examiner, PhD candidate. In 1989 graduated from YSC on specialty of musicologist (chair of the theory of music, a class of the prof. N. V. Deroyan). In 1993 got a postgraduate degree in YSC together with the State institute of Art Studies (Moscow, a class of PhD doctor I. R. Eolyan). In 1995 in SIA (Moscow) protected master's thesis. In 2001 graduated from the Center of training of Practical psychologists at the Yerevan State University, in 2006 from the Caucasian mass media Institute on speciality of regional studies. In her researches uses methods in the field of musicological and interdisciplinary sciences. From 1996 to the present she teaches in YSC and she is a docent since 2002. She worked as a correspondent in the newspaper "Novoe Vremya". The author of the monograph "Edward Mirzoyan in letters and dialogues", Yer.: Tigran Mets., 2011., - 616 P. The practicing psychologist is engaged in a phenomenon of ethnic tradition, questions of city folklore, a problem of a transgeneration trauma of Genocide of Armenians. The author of more than 20 scientific and more than 500 publicistic articles.

ՐԵԶԻՄԵ

Музыковед, кандидат искусствоведения, доцент ЕГК **Лилит Карленовна Епремян**. – “Влюбленный в жизнь и искусство (к 75-летию со дня рождения Игоря Явряна)”.

В статье, составленной из авторских интервью с членами семьи пианиста, его коллегами и учениками, раскрыта личность выдающегося музыканта и методология его работы со студентами - представителями фортепианной школы И. М. Явряна.

Выпускник Московской консерватории по классу Льва Николаевича Власенко, он проявил себя и как солирующий пианист, и как концертмейстер, и как артист камерного ансамбля-трио, и как педагог, и как автор фортепианных переложений и научных работ. Все эти ипостаси его многосторонней деятельности затронуты в данной статье, приуроченной к 75-летию со дня рождения музыканта.

Summary

Musicologist, PhD candidate, Docent of YSC **Lilit K. Yepremyan**. - “Devoted to Igor Yavryan's 75th Anniversary”.

In the article which is made of author interviews with the members of the pianist's family, his colleagues and students the identity of the outstanding musician and methodology of his work with students who are the representatives of Piano School of I. M. Yavryan is revealed

The graduate of the Moscow conservatory on Lev Nikolay Vlasenko's class, showed himself both as the soloist pianist, as the concertmaster and as the actor of chamber ensemble trio, as a pedagogue and as the author of piano transpositions and scientific works. All these forms of his multilateral activity are mentioned in this article devoted to the 75th anniversary of the musician.